

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ У США

CURRENT MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF ECONOMY IN THE USA

За результатами аналізу сучасних механізмів державного управління інвестиційним розвитком економіки США, визначено, що США набагато випереджає Україну як у питаннях державних механізмів регулювання інвестиційних процесів, так і у питаннях фінансової грамотності населення. Інвестиційна діяльність у США регулюється не лише за допомогою державних установ, але і незалежних фірм, інвестори – державні або іноземні – більше захищені законом та можуть не боятися втратити вкладений капітал. У США держава не лише захищає інтереси інвесторів, а й усіляко підтримує інвестиційні проекти та розміщує державні замовлення.

Розвиток інвестиційної діяльності у США, поза іншими державними механізмами регулювання економіки, здійснюється за рахунок проведення державних замовлень через підписання державних договорів або державного фінансування проектів стосовно місцевих або федеральних програм розвитку. Зазначено, що особливістю державних замовлень у США є те, що вони стосуються не тільки підтримки технічного стану федеральних та місцевих органів (регулюються Федеральною збіркою правил проведення закупівель товарів чи послуг – Federal Acquisition Regulation), але і підтримки державних програм розвитку. Одним із головних замовників державних проектів, у рамках федеральних програм, є різні федеральні виконавчі департаменти.

Ключові слова: механізми державного управління інвестиційним розвитком економіки, федеративний державний устрій США, інноваційний цикл технологій, інституціональні форми державно-приватного партнерства.

По результатам анализа современных механизмов государственного управления инвестиционным развитием экономики США, определено, что США намного опережает Украину как в вопросах государственных механизмов регулирования инвестиционных процессов, так и в вопросах финансовой грамотности населения. Инвестиционная деятельность в США регулируется не только с помощью государственных учреждений, но и независимых фирм, инвесторы - государственные или иностранные - более защищены законом и могут не бояться потерять вложенный капитал. В США государство не только защищает интересы инвесторов, но и всячески поддерживает инвестиционные проекты и размещает государственные заказы. Развитие инвестиционной деятельности в США, вне другими государственными

механизмами регулирования экономики, осуществляется за счет проведения государственных заказов путем подписания государственных договоров или государственного финансирования проектов по местным или федеральным программам развития.

Отмечено, что особенностью государственных заказов в США является то, что они касаются не только поддержания технического состояния федеральных и местных органов (регулируются Федеральной сборником правил проведения закупок товаров или услуг – Federal Acquisition Regulation), но и поддержки государственных программ развития. Одним из главных заказчиков государственных проектов в рамках федеральных программ, есть разные федеральные исполнительные департаменты.

Ключевые слова: механизмы государственного управления инвестиционным развитием экономики, федеративное государственное устройство США, инновационный цикл технологий, институциональные формы государственно-частного партнерства.

According to the analysis of modern mechanisms of public administration of investment development of the US economy, it is determined that the USA is far ahead of Ukraine both in matters of state mechanisms of regulation of investment processes and in matters of financial literacy of the population. Investment activity in the US is regulated not only through government agencies, but also by independent firms, investors - state or foreign - are more protected by law and may not be afraid of losing their invested capital. In the US, the state not only protects the interests of investors, but also in every possible way supports investment projects and places government orders.

The development of investment activity in the United States, outside of other state mechanisms of regulation of the economy, is carried out at the expense of public procurement through the signing of state contracts or public financing of projects concerning local or federal development programs.

It is noted that a feature of government procurement in the USA is that they relate not only to maintaining the technical condition of federal and local authorities (regulated by the Federal Acquisition Regulation), but also to supporting state development programs. One of the main clients of state projects within the federal programs is various federal executive departments.

Key words: mechanisms of public administration of investment development of economy, federal state system of the USA, innovative cycle of technologies, institutional forms of public-private partnership.

УДК 351

Данилевська О.О.

аспірантка

Інститут законодавства

Верховної Ради України

ORCID: 0000-0002-2676-5488

Постановка проблеми. США – країна з найбільш розвинутою економікою у світі. Відповідно, інвестиційний клімат цієї держави є доволі стабільним і привабливим. На

сьогоднішній день, ця країна посідає перше місце за об'ємом залученого іноземного капіталу – майже j світового рівня. Що стосується інвестицій, США дотримується політики

якомога більшого стимулювання закордонних інвесторів, але залишає за собою право контролю інвестицій в окремих секторах економіки [1].

У США через федеративний державний устрій питання регулювання іноземних інвестицій здійснюється на двох рівнях: на рівні штатів і на федеральному рівні. На федеральному рівні, зазвичай, декларуються загальні вимоги, а конкретні рекомендації стосовно участі іноземних інвесторів у проєктах на території окремих штатів встановлюють органи місцевого врядування цих штатів. Отже, робота над залученням іноземних інвестицій проводиться кожним окремим штатом самостійно на підставі тривалих і короткострокових програм, у яких беруться до уваги потреби та особливості місцевої господарської діяльності та згідно з місцевим законодавством [2, с. 116].

Із урахуванням вищезазначеного, аналіз механізмів державного управління інвестиційної діяльності у США дозволить зафіксувати ряд принципово важливих позицій для оновлення організаційно-правових засад їх розвитку в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням ефективного забезпечення роботи сучасних механізмів державного управління інвестиційним розвитком економіки у США присвячені роботи таких учених і практиків як: Є. Гнітецького, Є. Голеніщевої [2], В. Лисиці, С. Краснокутської [6], Ю. Нанакіної, Т. Постриганя [7], Г. Самійленка [4], С. Солнцева, С. Солана та ін., які сформулювали систему сучасних наукових уявлень у даній сфері. Однак, незважаючи на численні дослідження, недостатньо висвітленими залишаються можливості використання технологічних парків, що може стати новою сторінкою в економіці України за умови умілого державного регулювання та стимулювання розвитку таких зон за допомогою інструментів та досвіду США у цьому напрямі.

Формулювання цілей (мети) статті. Ціллю даної статті є дослідження основних складових сучасних механізмів державного управління інвестиційним розвитком економіки у США.

Виклад основного матеріалу. На федеральному рівні, нормативно-правове регулювання іноземних інвестицій у США базується на великій кількості відповідних галузевих законів, де одним з головних є Публічний закон «Про іноземні інвестиції та національну безпеку» № 110-49 від 2007 року [3]. Нині, по кількості створених вільних економічних зон США займає передову пози-

цію у світовій економіці. В державі діють три основних їх типи:

- зони зовнішньої торгівлі;
- технологічні парки;
- підприємницькі зони.

Кожна із зазначених вільних економічних зон вносить істотний внесок у розвиток регіонів країни і сприяє розширенню і диверсифікації її зовнішньої торгівлі. Сучасні зони зовнішньої торгівлі надають широкий спектр послуг. У цих зонах товар, що завозиться, не лише складається, сортується і упаковується, там його можна переробити, здійснити складання певних видів продукції з компонентів місцевого, або іноземного, виробництв, або навіть створити окремі види виробництв на базі продукції, що поступає в зону, або створюється у ній.

Зазвичай, передумовами організації вільних торгових зон є їх вигідне географічне положення – близькість до міжнародних транспортних артерій, великих промислових центрів, районів прикордонної торгівлі, а, також, наявність розвиненої інфраструктури – вантажні термінали, складські приміщення, під'їзні шляхи, розвантажувально-навантажувальна техніка, стабільне електро-, водо- і теплопостачання.

Ось чому зони зовнішньої торгівлі, зазвичай, розміщуються в портах, аеропортах, або поблизу від них. До підприємницьких зон відносяться зони, безпосередньо непов'язані з обслуговуванням зовнішньої торгівлі. Початкове поняття вільної зони тут дещо розмивається, оскільки митні пільги відходять на другий план, або взагалі відсутні, а основну роль грають різні податкові, фінансові і адміністративні стимули. Зазвичай, вони розташовуються в економічно-депресивних районах великих міст, де зафіксований найвищий рівень безробіття.

Отже, пропоную більш докладно розглянути технологічні парки, зважаючи на те, що для України досвід США буде цікавим. Технологічні парки у США є територіально згрупованою низкою наукових лабораторій і виробничих приміщень, що надаються на пільгових умовах в оренду венчурним фірмам, зайнятим комерційним освоєнням перспективних наукових і технологічних нововведень. Дослідники відмічають, що значна частина технопарків, нині, не отримує які-небудь привілеї від державних організацій, хоча, у 1950-1960-х рр. вони користувалися такими пільгами як: зниження податку на прискорену амортизацію капіталу, знижка з податку на інвестиції, призначені на дослідження і розвиток високотехнологічної продукції.

У США перший індустріальний парк з'явився біля Чикаго у 1907 році. Г. Самійленко [4] зазначає, що досвід державного управління США стосовно створення і функціонування технологічних парків, як і всієї американської системи комерціалізації технологій, в цілому, є найбільш показовим для вивчення. Американська концепція управління технологічними парками, як базова модель створення технологічних парків, широко використовується по всьому світу, з обов'язковим адаптуванням її до місцевих особливостей.

Яскравим прикладом успішного технологічного парку є Стенфордський технопарк, на основі якого, потім, з'явився технополіс «Кремнієва долина» [5], який в усьому світі став взірцем для наслідування. Цей парк розташований на території Стенфордського університету, який здає землю в оренду високотехнологічним компаніям строком на 51 рік. Університет і парк постійно взаємодіють через наукову та викладацьку роботи інженерів-дослідників. Зараз, на території цього технологічного парку працюють такі світові гіганти електроніки як: Apple, Google, IBM, HewlettPackard, розташовані головні установи геологічної служби США, аерокосмічні компанії, великі біотехнологічні та хімічні лабораторії [6].

Вдалий експеримент з технологічним парком на базі Стенфордського університету прискорив появу таких самих, або схожих, формувань по всій країні як: науково-технологічні парки «Дорога 128» у штаті Масачусетс та «Біонічна долина» в штаті Юта. Пізніше, їх аналогі, з часом, з'явилися в Японії, Європі, Індії та Китаї.

Позаяк Стенфордський парк бере велику кількість замовлень за військово-космічними програмами федерального уряду, його невід'ємною частиною є об'єкти державної власності, такі як: військові полігони та аеродроми. Фінансується Стенфордський університет з оплати навчання студентами, доходів від власних підприємств, державних дотацій, надходжень від реалізації науково-технічної продукції державним і приватним установам та з благодійних пожертвувань [7].

Отже, розвиток економічних зон спеціального призначення – індустріальних, науково-технологічних парків, підприємницьких зон – це гарна можливість для розвитку господарської діяльності у державі, адже всі сторони отримують вигоди: власники земель отримують орендну плату за користування територією, створюються нові робочі місця, відповідно, економічно активне населення отримує роботу, держава стимулює над-

ходження інвестицій, тим самим, збільшує виробництво товарів та експорт готової продукції. Всі зазначені фактори сприяють розвитку економіки та формуванню позитивного іміджу країни на світовій арені.

Тепер, вважаю за доцільне розглянути досвід США у питанні державного супроводу інвесторів, тому що Україна тільки почала свій шлях у цьому напрямку.

Українці вважають за краще зберігати заощадження вдома, а не інвестувати їх. Куди ще може вкласти гроші український приватний інвестор, окрім доларів і нерухомості. У США – інший досвід. Більше половини громадян США – приватні інвестори. За даними Інституту Геллапа [8], 52% жителів цієї країни вкладають кошти в цінні папери. Такі інвестиції для них – приваблива альтернатива банківським депозитам, яка, до того ж, може принести більше прибутку.

Серед українців приватне інвестування непопулярне. За даними BusinessViews [9], українці зберігають «під матрацом» 26-86 млрд. дол.

Якщо узяти нижній поріг оцінки, сума все одно виявиться більше, ніж золотовалютні резерви країни: в липні 2018 року – 18,1 млрд. дол. [10]. Доля готівки в Україні – 28%. Для порівняння, у середньому, в зоні Європейського Союзу цей показник складає [11] – 9,4%. У США ця цифра ще менша. За оцінками [12] FDIC (федерального агентства США по страхуванню вкладів), у 2017 році близько 8,4 млн. американських домогосподарств (6,5% від усіх домогосподарств) не користувалися банківськими операціями, а ще 24 млн. – користувалися лише частково (наприклад, мали лише ощадний рахунок). Усього лише 6% населення не мають [13] рахунків у банках [14].

Тобто, в Україні значні капітали не працюють в економіці, а просто зберігаються у вигляді готівкових купюр. Якщо ж середньостатистичний українець наважується інвестувати, то найчастіше купує долари, або нерухомість.

Формально, існуючий фондовий ринок України, на ділі, має дуже низьку активність фізичних інвесторів-осіб. Як повідомляє Delo. ua [15] з посиланням на главу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Т. Хромаєва, на «Українській біржі» зареєстровано близько 10 тис. рахунків фізичних осіб, проте, активних з них – тільки сотні. Т. Хромаєв вважає, що ця біржа частіше використовується в цілях шахрайства і приховування від сплати податків, чим для залучення капіталу у публічні компанії. В цілому, українці не уміють заробляти на ринку цінних паперів.

Усім приватним інвесторам, які працюють на американському ринку, гарантується збереження коштів у разі банкрутства, або ліквідації, брокера за умови, що брокер є членом SIPC і FINRA. Зокрема, SIPC захищає брокерські рахунки кожного клієнта на суму до \$500 000, з яких \$250 000 можуть бути у грошовій формі.

Перевірити входження брокера в FINRA, SIPC можна безпосередньо на сайтах цих регуляторів. На www.finra.org для цього є спеціальна форма, яка так і називається BrokerCheck (перевірка брокера). У свою чергу, на www.sipc.org знайти інформацію про брокера можна у розділі List of Members (Список учасників). Окрім цього, сам брокер, зазвичай, на своєму сайті публікує відомості про те, що він – учасник FINRA і SIPC.

У випадку банкрутства брокера, у цій організації призначається зовнішній керуючий, який розсилає клієнтам повідомлення і форму спеціальної заявки для заповнення, у якій клієнт підтверджує список своїх активів, на момент банкрутства компанії. У зв'язку з цим, необхідно зберігати усі виписки по рахунку і підтвердження брокера про проведення угод, тому, що, якщо заява не заповнена, то інвестор може втратити частину своїх коштів, або, навіть, все. Без виписок, SIPC і зовнішній керівник повірять брокерові, а не клієнтові.

Іноді, активи інвесторів просто переводяться до іншого брокера. Тоді, клієнтам, разом із заявкою на заповнення, розсилається повідомлення про те, де і як вони можуть продовжувати працювати на ринку. Процедура компенсації, або перекладу до іншого брокера, займає в середньому 1-3 місяці, залежно від ситуації і об'єму активів клієнта.

У 2002 році, у США, в результаті численних корпоративних скандалів, пов'язаних з недобросовісністю менеджерів великих корпорацій і фальсифікацією звітності, був ухвалений Закон Сарбейнса – Окслі [16] (англ. Sarbanes – Oxley Act, SOX). Цей закон значно посилив вимоги до процесу підготовки фінансової звітності, а його прийняття стало однією з найзначніших подій по зміні федерального законодавства США по цінних паперах, за останні 60 років.

Закон застосовується до усіх емітентів, цінні папери яких зареєстровані Комісією з цінних паперів і бірж США (SEC) і складається з 11 розділів, в яких розглядаються питання незалежності аудиторів, корпоративної відповідальності, повної фінансової прозорості, конфлікту інтересів, корпоративної фінансової звітності та ін. [17].

Як бачимо, з наведеної інформації, США набагато випереджає Україну як в питаннях фінансової грамотності населення, так і в питаннях державних механізмів регулювання інвестиційних процесів. Інвестиційна діяльність у державі регулюється не лише за допомогою державних установ, але і незалежних фірм, інвестори – державні, або іноземні, більше захищені законом та можуть не боятися втратити вкладений капітал. У США держава не лише захищає інтереси інвесторів, а й усіляко підтримує інвестиційні проекти та розміщує державні замовлення.

Розвиток інвестиційної діяльності у США, поза іншими державними механізмами регулювання економіки, здійснюється за рахунок проведення державних замовлень через підписання державних договорів, або державного фінансування проектів, стосовно місцевих, або федеральних, програм розвитку.

Варто зазначити, що особливість державних замовлень в Америці така, що вони стосуються не тільки підтримки технічного стану федеральних та місцевих органів (регулюються Федеральною збіркою правил проведення закупівель товарів, чи послуг – Federal Acquisition Regulation), але і підтримки державних програм розвитку.

Висновки. Провівши аналіз сучасних механізмів державного управління інвестиційним розвитком економіки у США, можна виділити певні особливості у розподілі державного фінансування на виконання державних проектів. Кожне Міністерство США надає фінансову допомогу у вигляді грантів, договорів співпраці, кредитів для бізнесу та населення, субсидій та інших пільг, які впливають не лише на рівень життя населення, а й на підвищення рівня конкурентоспроможності в усіх сферах економіки США, на відміну від ЄС, де державні проекти розвитку, в своїй більшості, направлені на усунення диспропорцій між різними регіонами Європейського Союзу. Там інвестиції зосереджені на кількох пріоритетних галузях.

Зараз, це розвиток цифрових технологій, наукові дослідження та інновації, енергозберігаючі технології та підтримка малого бізнесу. На мою думку, таку особливість можна назвати «розосередженням» фінансів на потреби розвитку усіх регіонів, а не концентрацією на вузькопрофільних програмах розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Економіка США – Вікіпедія. Свободная энциклопедия [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%A1%D0%A8%D0%90

2. Голеніщева Є. Ю. Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу / Є. Ю. Голеніщева // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. – 2016. – Вип. 1. – С. 115-122. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_1_19.
3. Public Law 110 – 49 – Foreign Investment and National Security Act of 2007 <https://www.govinfo.gov/app/details/PLAW-110publ49>
4. Самійленко Г. М. Досягнення та проблеми функціонування вітчизняної моделі технопаркових структур. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/ Soc_Gum/Vcndtu/2011_54/36.htm.
5. Кремнієва долина // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D1%96%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0
6. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 504 с. URL: <http://library.if.ua/book/4/528.html>.
7. Постригань Т. Розвиток наукових парків на базі університетів США: історико-правовий аспект // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2017. – № 3 (95) – с. 32 – 38 http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2017/10/Postrigany-T_317.pdf
8. Інститут Геллапа [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://news.gallup.com/poll/190883/half-americans-own-stocks-matching-record-low.aspx>
9. Business Views [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://businessviews.com.ua/ru/business/id/26-milliardov-dollarov-skritye-vozmozhnosti-dlja-investicij-v-ekonomiku-ukrainy-i-eto-kak-minimum-1651/>
10. Національний банк України (стара версія) [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=70786705&cat_id=55838
11. Центральний Банк Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003490>
12. Federal Deposit Insurance Corporation [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.fdic.gov/householdsurvey/>
13. Philly's 'unbanked' population didn't budge in 2017 // The Philadelphia Inquirer [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.inquirer.com/philly/business/consumer_news/unbanked-population-philadelphia-fdic-survey-2017-20181024.html
14. Почему крупные города в США запрещают безличные магазины и как это может повлиять на планы Amazon // vc.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vc.ru/trade/62270-pochemu-krupnye-goroda-v-ssha-zapreshchayut-bezlichnye-magaziny-i-kak-eto-mozhet-povliyat-na-plany-amazon>
15. Спасет ли украинский фондовый рынок торговля акциями иностранных компаний // delo.ua ru [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://delo.ua/economomyandpoliticsinukraine/spaset-li-ukrainskij-fondovyy-rynok-torgovlja-akcijami-inostrann-339465/>
16. Sarbanes-Oxley Act of 2002 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.sec.gov/answers/about-lawsshtml.html#sox2002>
17. Защита частного инвестора в США // mindspace [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mindspace.ru/abcinvest/zashhita-chastnogo-investora-v-ssha/>